

DE HEERIAAN

Contactblad van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph
Zusters van de Choorstraat

JAARGANG 45
NAJAAR 2016

- Wandelen met de straat
- Boom geveld
- De betekenis van mandala's

IN
OMNI
BUS
CHARI
TAS

“In meditatie en contemplatie beschouwen wij het leven van Jezus Christus zoals de Evangelieën ons dat voor houden. De Heilige Schrift is onze inspiratiebron.

In het liturgisch gebed van de Kerk brengen wij onze gevoelens van lof en dank, van teleurstelling en pijn, zingend en biddend voor de Heer”.

Bron: Constitutiën nr. 33

Voorwoord	4
Indonesië	
• <i>Kenalan: Zuster Yuliana Sri Wiyanty</i>	5
• <i>Pelgrim word je onderweg - deel 4 van 4</i>	9
Vroeger – Nu	
• <i>Algemene Oversten DMJ - deel 7 van 16</i>	13
• <i>De klok in de dakruiter van de kapel in het Moederhuis</i>	18
• <i>Ramen van de kapel - deel 7 van 8</i>	19
Actualiteiten	
• <i>Optreden muziekgroep Zuster Valentina</i>	26
• <i>Heilig jaar van vergevingsgezindheid en barmhartigheid - deel 2 van 2</i>	27
• <i>Herdenken en vieren op 6 en 7 juli 2016</i>	31
• <i>Laat je hersenen niet zitten!</i>	34
• <i>De betekenis van mandala's</i>	36
Overweging van Zuster Augusta	
• <i>Meebewegen met de seizoenen</i>	38
Column van Zuster Lisette	
• <i>Wandelen met de straat</i>	40
Loslaten & Opbouwen	
• <i>Boom geveld</i>	42
Gedicht	
• <i>Schoonheid van de herfst</i>	44
Agenda	46
Colofon	47

Voorwoord

Er zijn ruim 7 miljard mensen op deze wereld. De helft daarvan is vrouw. Een klein percentage van die vrouwen is wereldberoemd door wie ze zijn en door wat ze doen. Veel méér vrouwen zijn onzichtbaar en werken in het klein. Maar wat ze doen is groots!

Op een seminar van Mensen met een Missie ontmoette ik Alifatul Arifiati (Alif). Een jonge moslima die zich op West-Java inzet voor de dialoog tussen geloven.

Islamitische en christelijke jongeren ontmoeten elkaar rond religieuze onderwerpen. Daarbij gaat het vooral om ontmoeting en elkaar vertellen over de betekenis van het persoonlijke geloof. De harde toon die men bezigt in tegenwoordige debatten over de islam is deze jongeren vreemd.

Dat Alif zich hiervoor inzet komt door een gebeurtenis die een diepe indruk bij haar achterliet. Een (christelijke) vriendin van haar kreeg een ongeluk. De tegenpartij was een moslima. Beiden waren gewond. De moslima kreeg direct medische hulp. De vriendin, die geen hoofddoek droeg, waardoor minder duidelijk was welk geloof zij aanhing, kreeg voordat enige hulp werd aangeboden alleen de vraag of zij wel een moslima was.

Voor Alif was deze ervaring zo schokkend; de Koran werd hier in haar ogen helemaal verkeerd geïnterpreteerd! Zij besloot toen dat er een belangrijke taak voor haar lag in het creëren van wederzijds begrip.

Net als Alif zijn er heel veel vrouwen geweest (en zullen er nog velen volgen), die zich vanuit hun geloof, vanuit hun hart, inzetten om de wereld een beetje mooier te maken.

Ook onze zusters hebben veel moois gedaan en doen dat nog steeds. Godzijdank voor deze grootse vrouwen!

Brigitte Lutters
Redactie Heeriaan

KENALAN (*Een bekende*)

Elk kwartaal een kennismaking met één van onze Indonesische Zusters, deze keer:

Zuster Yuliana Sri Wiyanty

Biodata (Personalia)

Zuster Yuli is geboren als Yuliana Sri Wiyanty op 31 juli 1971 in Klaten op (Midden) Java als de oudste van vier kinderen. De nu 45-jarige Zuster Yuli deed haar eeuwige geloften op 7 juli 2001.

5

Een eerste kennismaking

Mijn vader heet Stefanus Warsono Siswoyo, mijn moeder is Cecilia Suharsi. Ik ben hun oudste kind. De zus onder mij is getrouwd en heeft twee kinderen, Deo en Dea. Het gezin woont in Klaten. Mijn broer daaronder is ook getrouwd en heeft eveneens twee kinderen, Putri en Rama. Hij werkt in een winkel en woont met zijn gezin in Prambanan. Mijn jongste zus is onderwijzeres in Riau. Ook zij is getrouwd en heeft twee kinderen, Kenzi en Kanza.

Ik ging naar een openbare lagere school in Sumyang. Daarna ging ik naar de openbare middelbare school in Jogonalan waar ik in 1988 mijn diploma heb behaald en in 1991 heb ik de daaropvolgende studie op een katholieke SMEA (hoge middelbare economische school) in Klaten afgerond. Na mijn intrede in 1992 werd ik in de gelegenheid

gesteld om verder te studeren op de economische faculteit van de universiteit Soegijapranata in Semarang. In 2008 behaalde ik mijn diploma.

Nu ben ik lid van de gemeenschap in Wonosobo en ook ben ik voorzitter van de Stichting Dena-Upakara.

Een nadere kennismaking

Wat was uw eerste kennismaking met de Zusters PMY en op welk moment besloot u zelf te kiezen voor PMY? Beschrijf de situatie en wat u erbij voelde.

Mijn eerste kennismaking met de Zusters PMY was in 1990 toen ik op de katholieke SMEA in Klaten studeerde. Ik ging vaak op bezoek bij de Zusters PMY in Keringan, Gondang en Klaten. Door de frequente ontmoetingen en deelname aan de activiteiten voelde >

ik me steeds meer thuis bij de zusters. Onbewust voelde ik me aangetrokken en rees in mij het verlangen om ook zuster te worden. Toen de zusters wisten dat ik dat verlangen had, kwamen Zuster Anna Maria† en Zuster Bernadette Parti (ex-Zuster PMY) bij ons thuis, zij nodigden mij uit om naar Wonosobo te reizen. Op 5 juni 1991 ging ik samen met Zuster Bernadette Parti naar Wonosobo. Ik maakte kennis met de bijzondere school en het internaat. De vriendelijke, lieve, handige en biddende dove kinderen maakten diepe indruk op mij. In een gesprek vroeg Zuster Antonie wat mijn plannen zouden zijn na mijn studie. Ik zei dat ik eerst één jaar zelf mijn kost wilde verdienen. Zuster Antonie bood mij aan te gaan werken bij het parochiale internaat in Wonosobo, toen geleid door Zuster Yosephine†. Na zes maanden vroeg Zuster Antonie mij om te gaan helpen op de school en het internaat in Wonosobo (Dena-Upakara I). In de ochtenduren hielp ik ibu (= mevrouw) Tukinah (onderwijzeres) in de voorbereidende klas en in de avonduren hielp ik met surveillance voor de kinderen in het nabijgelegen internaat in Bismo. Dag in dag uit ging ik met dove kinderen en de zusters om. Mijn hart ging uit naar de dove kinderen. Op 7 juli 1992 trad ik eindelijk in bij de zusters. In 1995 legde ik mijn eerste geloften af. Zuster Florentina†, Zuster Agustina (ex-postulant PMY) en Zuster Veronica Waginem (ex-postulant PMY) waren mijn clubgenoten. Ik ben de enige van de club die over is.

Hoe werd er in uw omgeving (ouders, broers, zussen, vrienden) gereageerd toen u ze vertelde dat u het klooster in wilde?

Mijn ouders gaven mij hun goedkeuring, toen ik ze van mijn voornemen vertelde. Ook mijn broer en zusters, mijn vriendinnen en andere familieleden hadden geen bezwaar en hebben mij altijd gesteund.

Geef een schets van uzelf met vijf positieve punten en vijf aandachtspunten.

Vijf positieve eigenschappen:

God heeft mij veel positieve eigenschappen gegeven. Als positieve eigenschappen zou ik willen noemen: eenvoud, soepel in de omgang, doorzettingsvermogen, verantwoordelijkheidsgevoel en dienstbaarheid.

Vijf aandachtspunten:

Desondanks heb ik ook eigenschappen die de aandacht verdienen. Ik ben ongeduldig, lichtgeraakt, achterdochtig, teruggetrokken en angstig.

Is het ook wel eens moeilijk om een zuster te zijn en te leven in gemeenschap? En wat is de kracht volgens u van het leven in gemeenschap? Wat betekent voor u een leven in het teken van geloof en spiritualiteit?

Natuurlijk heb ik problemen gehad om te leven in gemeenschap. De steun die ik ervaar van mijn medezusters en het gebed hebben mij geholpen om niet af te haken. Ik heb geleerd dat ik open moet staan en de dialoog moet zoeken met mijn medezusters. Ik moet mij ruimhartig opstellen voor de op- en aanmerkingen en kritiek van medezusters. God die mij heeft geroepen is trouw en ik wil trouw blijven aan mijn roeping.

Wat is uw mooiste ervaring in uw werk ooit? En wat uw moeilijkste?

De mooiste ervaring vond ik toen dove oud-leerlingen in Wonosobo hun dank kwamen betuigen en ons lieten zien, hoe zij zelfstandig successen hadden weten te behalen in hun leven en in de maatschappij. Zij boden ook aan om van betekenis te zijn voor lotgenoten.

Het moeilijkste in mijn werk heb ik gevonden de communicatieproblemen met kin-

>

deren van het Hellen Keller Instituut voor doofblinde kinderen in Yogyakarta.

In welk opzicht bent u veranderd/gegroeid sinds u ingetreden bent?

Persoonlijke ontwikkelingen die ik heb gemaakt sinds mijn intrede: vóór mijn intrede had ik te weinig zelfvertrouwen, ik kon geen handwerk verrichten. Naaïen, haken, breien en koken had ik nooit gedaan. Na mijn intrede heb ik vele vaardigheden geleerd. Ook mijn moedergevoel is goed ontwikkeld.

Als u de nieuwe meisjes in het noviciaat een raad zou mogen geven, wat zou dat zijn?

Voor nieuwe kandidaten en novicen heb ik de volgende boodschap:

- Sta open voor je leidinggevendenden omwille van je persoonlijke ontwikkeling ten aanzien van jezelf en anderen.
- Sta open voor de dialoog om communautaire levensproblemen te overwinnen, ga op elkaar in en vul elkaar aan.
- Sta open voor opbouwende kritiek en open aanmerkingen.
- Volhard in de confrontatie met problemen en uitdagingen.
- Niet kleinzielig zijn, wees dankbaar voor alle goeds dat je van de goede God hebt mogen ontvangen.
- Loop niet weg voor conflicten, blij positief, en probeer ze gezamenlijk op te lossen. Durf elkaar te vergeven.
- Heb de Congregatie lief en blijf haar trouw. <

Pelgrim word je onderweg – deel 4 van 4

Zuster Wahyu en Zuster Emilia hebben van 12 t/m 18 juni 2016 een bezoek aan Assisië en Rome gebracht. Zij vertellen over deze bijzondere ervaring.

Door Zuster Emilia Fransiska Dian Widhowati

Het hele reisgezelschap

Omdat de paus dit jaar tot het jaar van Barmhartigheid heeft afgekondigd, organiseerde de Indonesische Katholieke Gemeenschap in Nederland een pelgrimstocht naar Rome. Mevrouw Ivonne Meijer was onze reisleidster. De pelgrimtocht vond plaats van 12 tot 18 juni 2016. De deelnemers waren grotendeels Indonesische mensen die al jaren in Nederland, Duitsland en België wonen. Zuster Wahyu en ik waren ook van de partij. Wij reisden met een bus, bestuurd door drie chauffeurs, naar Rome. In Rome overnachtten wij in het Carmel convent in Ciampino, een plaatsje even buiten Rome. Drie Karmelieten (een priester en twee zusters Karmelietessen) begeleidden onze reis. Alle drie zijn doctoraal onderzoek-studenten bij de Romeinse universiteiten.

Persoonlijk was ik nooit geïnteresseerd in een reis naar Rome. Van mijn vrienden

heb ik te veel negatieve dingen over Rome gehoord. Er zouden bendes zakkenrollers zijn in de stad, en je moest dondersgoed op je bezittingen passen! En toch probeerde ik open te staan voor alles wat mij zou gaan gebeuren. Ik verwierp alle vooroordelen over Rome en liet mij niets onthouden van al het moois dat Rome te bieden had.

Na aankomst in ons 'hotel', en nadat we onze bagage hadden uitgepakt en geluncht, gingen wij naar Castel Gandolfo, een klein plaatsje ongeveer 10 km van ons 'hotel'. Binnen de grenzen van het dorp ligt *the Apostolic Palace of Castel Gandolfo*, het zomer- en retraiteverblijf van de paus. Ofschoon het paleis zich nog binnen het grondgebied van Castel Gandolfo bevindt, heeft het een extraterritoriale status als één van de rijkdommen van de H. Stoel en valt niet onder de Italiaanse jurisdictie. In een resort dat bijna de hele lengte van het Albanomeer bestrijkt, bevinden zich >

Processie St Pieterplein

ook vele zomerverblijven, villa's en cottages, gebouwd in de 17de eeuw. Daar bevindt zich ook het *Stadio Olimpico* waar de *Rome Olympics* werden gehouden. Castel Gandolfo heeft een paar locaties van archeologische waarde zoals de *Emissario del Lago Albano* en de overblijfselen van Villa Domitia. Het area ligt binnen de grenzen van het *Regional Park of Castelli Romani*. Ook daar vindt men vele bezienswaardigheden, zoals de *Collegiate Church of St. Thomas of Villanova*, ontworpen door Gian Lorenzo Bernini.

Op de tweede dag van onze pelgrimstocht gingen wij naar Assisië, de geboorteplaats van St. Franciscus die de religieuze orde der Franciscanen oprichtte in 1208, en van St. Clara (Chiara d'Offreducci), de oprichter van de Arme Zusters, die later na haar dood de naam: Orde van de Arme Clarissen kreeg. Wij vermaakten ons de hele dag en bezochten vele kerken in Assisië, zoals de *Basilica of San Francesco d'Assisi* (St. Franciscus), de kerk van Santa Maria Maggiore (St. Maria de Meerdere), de kathedraal van St. Rufinus, met de Romeinse façade met drie

roze ramen en het 16de-eeuws interieur; een gedeelte daarvan gebouwd op een Romeinse cisterne (bassin), de basiliek van St. Clara met de massieve steunpilaren, roze ramen, en een eenvoudig gotisch interieur, gebouwd in 1257, waar ook de graftombe van St. Clara met de 13de-eeuwse fresco's en schilderijen zich bevinden, de basiliek van Santa Maria degli Angeli (Maria Koningin der Engelen) en de kerk van San Stefano, een van de oudste kerken van Assisië. Wij bezochten ook Chiesa Nuova (de Nieuwe Kerk), gebouwd op de vermoedelijke overblijfselen van het ouderlijk huis van St. Franciscus. Op dinsdag 14 juni 2016 bezochten we in Rome de basiliek van St. Jan Lateranen. Het was gebouwd onder het pontificaat van paus Melchiades (311-314), het is het oudste kerkgebouw van de wereld. Omdat de paus ook bisschop van Rome is, is de St. Jan Lateranen – de zetel van de bisschop – ook de kathedraal van Rome. Precies tegenover de basiliek St. Jan Lateranen gelegen, is de *Scala Sancta* of de Heilige Trap die volgens de traditie de trap zou zijn die Christus heeft gelopen,

bestemd voor het voormalige paleis van de paus. De 28 marmeren treden, die met veel zorg worden bewaard in deze prachtige woning, zijn volgens de traditie beschouwd als treden die Jezus leidden naar het gerechtshof van Pontius Pilatus. St. Helena, moeder van Keizer Constantinus, was een verwoede verzamelaarster van relikwieën, en men gelooft dat deze trap door haar was gevonden en naar Rome werd gebracht in 326 AD. Tegenwoordig zijn de treden met hout omhuld, ondanks de gaatjes waardoor bloedvlekken van Jezus te zien zijn als men knielt. Omdat wij devote pelgrims waren, bestegen wij de treden knielend en biddend. Van boven de trap konden wij vanuit een klein doch overdadig verguld privé-kepelletje kijken naar de rijke geschiedenis van het Lateraanse paleis, de voormalige zetel van de pausen. Ergens in de achtste eeuw werd deze kapel de *Sancta Sanctorum* of het Heilige der Heiligen genoemd, het privé bidvertrek van pausen van de Middeleeuwen. Van de Scala Sancta, bezochten wij de Basilica di Maria Maggiore voor de Eucharistieviering. In deze Basilica di Maria Maggiore wordt dikwijls gerefereerd aan *Our Lady of the Snows*,

een naam in het Romeins Missaal van 1568 tot 1969 ter gelegenheid van het jaarlijkse liturgische feest van haar toewijding op 5 augustus, een feest dat toen werd genoemd als *Dedicatio Sanctae Mariae ad Nives* (Toewijding van Maria van de Sneeuw). De naam voor de basiliek werd populair in de 14de eeuw. Volgens de legende die werd opgenomen in de katholieke encyclopedie van 1911 is te lezen: "Tijdens het pontificaat van paus Liberius, deden de kinderloze Romeinse patriciër Johannes en zijn echtgenote de belofte om al hun eigendommen te doneren ter ere van de H. Maagd Maria".

Zij baden dat de H. Maagd hen zou willen vertellen hoe zij hun eigendommen tot haar eer konden afstaan. Op 5 augustus, midden in de Romeinse zomer, begon het de hele nacht te sneeuwen op de top van de Esquiline Heuvels. Gehoorzamend aan het visioen van de H. Maagd Maria van dezelfde nacht, bouwde het echtpaar een basiliek ter ere van Maria op dezelfde plek die was bedolven onder de sneeuw.

Deze legende stoelt niet op historische gronden. Het wonder werd pas honderd jaar na dato erkend.

Paus Franciscus 2016

Een gedeelte van het reisgezelschap

12

Op de vierde dag van onze pelgrimstocht woonden wij de audiëntie van paus Franciscus, gehouden op het St. Pietersplein, bij. In de lente, zomer en een deel van de herfst worden audiënties gehouden op het St. Pietersplein om de vele gelovigen te accommoderen. Om op het plein te kunnen komen, moesten wij door een veiligheids-scanner lopen zoals op een vliegveld. Er werd geadviseerd om alleen met kleine tassen of rugzakken te komen. Spullen als zakmes- sen, kurkentrekkers, scharen, en dergelijke werden niet door het checkpoint doorgelaten. In de middag na de lunch, liepen wij door de Heilige Deur in de St. Pieter basiliek. Daarna bezochten wij de *necropolis* onder de basiliek, waar ook de graftombe van St. Petrus was te bezichtigen.

Ik was erg onder de indruk van de speech van paus Franciscus tijdens zijn audiëntie. De catechesis (toespraak) van paus Franciscus die dag was gefocust op het verhaal van Jezus die onderweg naar Jericho een blinde man genas (Lc.18,35-43). De blinde man uit de Bijbel die moest bedelen voor zijn bestaan, zou alle gebrekkige mensen die in deze tijd door de maatschappij worden gemarginaliseerd, kunnen vertegenwoordigen. De welvarende stad Jericho, roept de verovering op van het Beloofde Land, toen Mozes nadrukkelijk waar-

schuwde, dat eens gesettled, mensen Gods hun hart niet mochten verharden of blind zijn voor de medemensen in nood. Anders dan de menigte, ontkent Jezus de blinde man niet, noch probeert hij zijn kreet te stoppen. Jezus stopt, richt de ogen van de menigte tot de blinde man, en toen hij het geloof van de man erkende, gaf Jezus hem zijn zicht terug. St. Lucas vertelt ons dat de man na zijn genezing een volgeling van Jezus werd. Ook de menigte ziet nu; hun ogen zijn geopend voor deze ontmoeting van barmhartigheid, en allen loven zij God (v. 43). Het is daarom dat in het Jubileumjaar van de Barmhartigheid, Paus Franciscus ons aanspoort om onze ogen en ons hart te richten op Gods liefde voor arme mensen en de gift van genezing die hij biedt aan alle mensen die zich tot hem keren in geloof.

Na dagen te hebben doorgebracht in gebed en devotie, werd het tijd voor ons om Rome te verkennen. De laatste dag in Rome was bestemd voor *city touring*. Wij begonnen bij het Colosseum. Daarna werden wij verdeeld in drie kleine groepen begeleid door een van de Karmelieten zusters of priesters. Ik werd ingedeeld in de groep van Frater Elia CSE, en Zuster Wahyu in een andere groep. Mijn groep bezocht de Spanish steps, Piazza Venetia, Trevi Fountain, Pantheon, Piazza Navona, St. Agnes kerk, Chiesa del Jesu (Kerk van de Jezuiten) en wij genoten van *Italian gelato* (Italiaans ijs). Jammer dat ik niet van al dat lekkers kon meegenieten, omdat ik niet tegen zuivelproducten kan. Ik moest genoeg nemen met het kijken naar anderen die van icecream genoten. Maar ik ben een gezegend mens dat ik deze pelgrimstocht mocht meemaken. Het was niet alleen een pelgrimstocht die mijn geestelijk leven opfriste, maar ook een reis, waarin ik vriendschap onder de deelnemers mocht ervaren en mocht genieten van alle mooie landschappen en prachtige kunst uit vroeger tijden. En daar neem ik genoeg mee! <

Algemene Oversten DMJ - deel 7

Concordia Berendsen – 1894-1911

Op 7 juli 2015 bestond de Congregatie DMJ 195 jaar. In die jaren zijn er 16 Algemene Oversten geweest. Van Anna Catharina van Hees in 1820 tot aan Zuster Antonie Ardatin nu (sinds 2013). In deze serie besteden we aandacht aan de Algemene Oversten die de Congregatie gekend heeft in bijna twee eeuwen DMJ.

door Zuster Veronie Franken

Biografie

Zuster Concordia kwam op 29 december 1855 als dochter van Johannes Wemerus Berendsen en Maria Reyners in Doesberg ter wereld als Cornelia (Johanna Maria) Berendsen.

Zij was een nicht van de Zusters Benedicta en Francisca Berendsen, waarvan de moeder het initiatief genomen had om een liefdadige instelling op te richten, die uitgroeide tot het succursaal in Doesburg.

(Zie Heeriaan nr. 2 Zomer 2015 pag. 14 - 15)

Op 7 december 1880 trad Cornelia in bij de Congregatie DMJ en kreeg zij de naam Concordia. Op 21 december 1882 deed zij haar Professie. Ruim een jaar later (op 31 januari 1884) werd zij benoemd in Beverwijk voor de taalschool. In 1885 keerde zij terug naar Den Bosch en begon op 14 november 1887 – samen met zeven andere zusters – de nieuwe afdeling in Montfoort. In mei 1891 kwam zij terug in het Moederhuis om de plaats in te nemen van haar tante Zuster Benedicta als Vicaresse. Zuster Benedicta was op 27 mei 1891 overleden. Omdat Zuster Concordia als Vicaresse naast Moeder Candida had gestaan, was zij al bekend met de aangelegenheden van de Congregatie en op 28 december 1894 werd zij dan ook tot Algemene Overste gekozen.

Zij was een imponerende verschijning, gereserveerd in haar optreden, geroemd om haar grote goedheid, haar eenvoudige vroomheid, haar zorg en toewijding.

Overtuigd van het belang van goed onderwijs en een degelijke opleiding van leerkrachten, ging haar zorg uit naar een goede huisvesting van de scholen. De normaalschool werd tijdens haar bestuursperiode omgezet in een kweekschool en de bouw van de scholen >

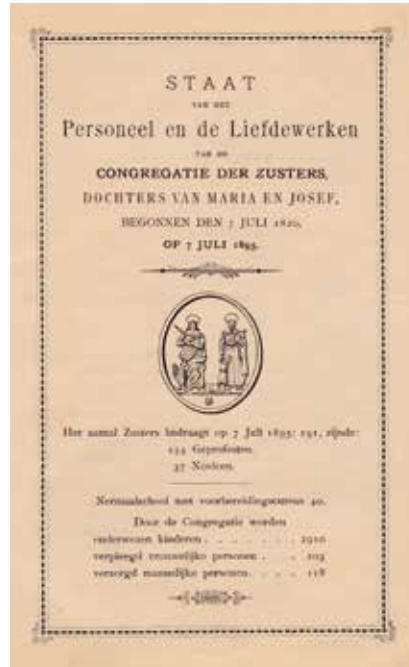
aan de Papenhulst kwam tot stand. Ook de nieuwe kapel van het Moederhuis werd onder haar bestuur gebouwd.

75-jarig bestaan van de Congregatie DMJ

Op 7 juli 1895, een jaar na het aantreden van de nieuwe Algemene Overste, vierde de Congregatie haar 75-jarig bestaan.

De zusters waren zeer vereerd dat de bisschop, Monseigneur van de Ven, in de kapel de H. Mis kwam lezen. Die werd verrijkt met veel versierselen, geschonken door Bosschenaren en belangstellenden.

Ook werd er een klein boekje uitgegeven: 'Staat van het Personeel en de Liefdewerken'. Interessant is het dat we hierin precies kunnen lezen hoe groot de Congregatie was.

Op 7 juli 1895 bedraagt het aantal zusters 191. Daarvan zijn er 154 geprofesten en 37 novicen. Ook staat vermeld dat er 40 personen de voorbereidingscursus op de Normalschool doen, dat er 2910 kinderen door de Congregatie worden onderwezen en dat er 321 mensen worden verpleegd door de zusters, met een onderscheid tussen mannen en vrouwen.

Nieuwe afdelingen

Onder het bestuur van Moeder Concordia werden de volgende nieuwe afdelingen opgericht:

1896	Amsterdam Rustenburgerstraat	De Johannesscholen (lagere school, mulo, naaischool en patronaat)
1901	's-Hertogenbosch Orthenstraat	Liefdesgesticht en scholen 'Zoete Lieve Vrouw' (fröbelschool, lagere school, mulo en patronaat)
1905	Amsterdam Banstraat	Jacobusscholen
1906	Stompwijk	Liefdesgesticht O.L. Vrouw Onbevleete Ontvangenis (onderwijs en zorg voor ouden van dagen)
1907	Vlierden	St. Lambertusgesticht (scholen en zorg voor ouden van dagen)

Al deze scholen zijn in de loop van de 20ste eeuw opgeheven. (Zie ook www.congregatiedmj.nl)

De eerste missie in Brazilië

Zuster Concordia gaf ook de stoot aan het eerste missiewerk in Brazilië.

Uit de kronieken:

“In juli 1906 kwam Pater Beks, Redemptorist, zusters vragen voor de Missie in Brazilië. Hij sprak in de vergadering der Oversten met zo’n vuur en overtuiging, dat alle Zusters van de noodzakelijkheid doordrongen werden, zijn voorstel aan te nemen. Er werd een algemene oproep gedaan: Wie wil naar de Missie? Er meldden zich zestig zusters aan. 18 september onder de afscheidsmis met preek van Pater van Dam, vernieuwden Moeder Xaveria, de Zusters Hilaria, Frederica en Febronia, hun geloften.

De Braziliëgroep

20 september vertrok hun schip uit Antwerpen en 15 oktober kwamen zij in Rio aan. Het

werk, dat hun daar opgedragen werd, beantwoordde niet aan hun verwachtingen. Het was vooral huishoudelijk en verzorgend werk voor bemiddelde dames. Omdat het hier om welgestelde dames ging, strookte het niet met de Regel.

Een zuster ging wegens ziekte terug naar Nederland, de drie anderen vertrokken naar Curvello om zich aan ziekenverpleging te wijden. Na anderhalf jaar kregen de zusters vanwege het toenemend aantal patiënten versterking van nog eens drie zusters uit Nederland.

Maar medio 1909 krijgen zij zelf met ziekte te maken. Hun eenzijdige voeding, het zware klimaat en een gevoel van isolement spelen hen parten.

De Redemptoristen verwachten nog hen in 1910 in te kunnen schakelen op een dan te starten middelbare school met internaat. Daar heeft de congregatie echter geen zusters voor en het congregatiebestuur neemt het besluit om alle zusters terug te roepen.

In september 1910 kwamen ze weer terug in Holland.”

De Kweekschool

De naam van Zuster Concordia is nauw verbonden met de geschiedenis van de Kweekschool die haar naam kreeg.

De Congregatie slaagde erin steeds meer huizen in de Choorstraat en Papenhulst te kopen rond de eeuwwisseling. Maar het bleef altijd behelpen met de ruimte voor leerlingen en personeel.

In 1908 liet Moeder Concordia verschillende gebouwen slopen in de Choorstraat omwille van een nieuw op te trekken internaatgebouw. Het 'vrouwtiespaviljoen' moest er ook aan geloven, maar in de stad was er gelegenheid genoeg om deze oude vrouwen op te vangen en er werd hartelijk afscheid genomen van ouwe Sientje en Mientje en van Gijsje en Lijsje, terwijl de kwekelingen tijdelijk ondergebracht werden in het zusterhuis. Al gauw verrees het grote, ruime internaat, nog even doorbroken door het huisje van een bakker, die daar hardnekkig stand hield, mogelijk denkend: "Jullie hebben me nodig, je kunt over de brug komen!" Maar die uiteindelijk in 1917 verhuisde. (Zie foto.)

Kweekschool Concordia en Internaat der Zusters van Liefde Choorstraat Den Bosch, ca. 1915

Gebouw Concordia (tekening Gaston ten Horn, cursusjaar 1979-1980).

"Hoewel zij door haar moederlijke omgang de harten van de Zusters had gewonnen, handhaafde zij de tucht en beijverde zij zich om de goede geest in de Congregatie te bewaren. Jarenlang was zij bezocht geweest door ongeneeslijke kwalen en eindelijk werd besloten tot een operatie om haar leven te verlengen. Net opgenomen in het St. Carolus ziekenhuis werd zij in de nacht vóór de behandeling getroffen door een beroerte. Zij ontving de volgende morgen de laatste H.H. Sacramenten en op 28 april 1911 overleed zij." Groot was de droefheid van de zusters en het meeleven van de Bosschenaren en vooral van de geestelijken.

En op 26 juli 1911 waren Kweekschool, Mulo-, Fröbel- en Costuumschool gereed. Op die datum werden zij plechtig ingezegend door directeur Jacobus Pompe. Een maand later was de prachtige kapel voltooid en zij werd op 29 augustus op plechtige wijze ingezegend en aan het Goddelijk Hart toegewijd.

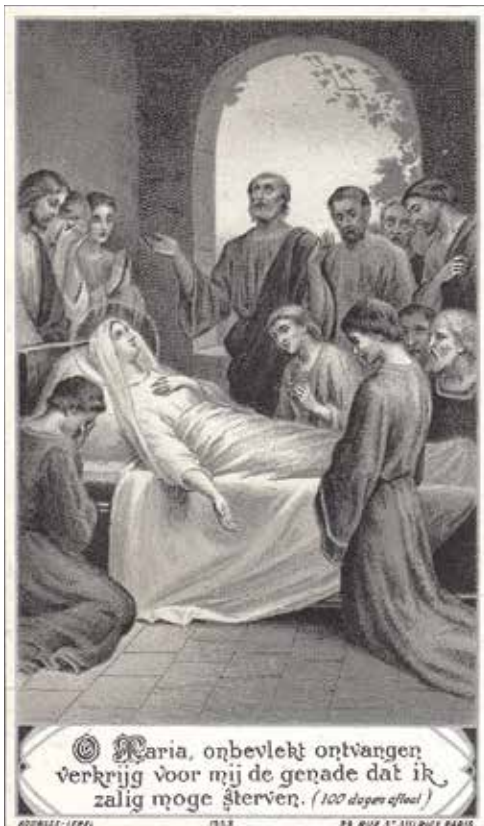
(Zie ook *De Heeriaan* 2011, waar in 4 afleveringen het 100-jarig bestaan herdacht werd).

Dit alles heeft Moeder Concordia niet meer meegemaakt.
Maar de naam van de Kweekschool houdt Moeder 'Concordia' nog altijd in dankbare herinnering.

Omdat de Congregatie niet langer dan nodig is zonder Algemene Overste mag zijn, werd op 2 mei de noveen begonnen en had op 11 mei de keuze plaats.

Toen werd gekozen Zuster Simplicia Verhuizen, assistente en directrice van de Kweekschool. Over haar meer in het winter-nummer van de Heeriaan. <

17

Bid voor de Ziel van Zaliger de Eerwaarde Zuster
MARIA CONCORDIA,
geboren **Cornelia Johanna Maria Berendsen**
ALGEMEENE OVERSTE
van de Congregatie der Zusters van Liefde,
Dochters van MARIA en JOZEF te s Hertogenbosch
Geboren te Doesburg 29 Dec. 1855
Opgenomen in de Congregatie 7 Dec. 1880
Geprotest 21 Dec. 1882
Tot Algemeene Overste gekozen 8 Dec. 1894
Tijdig voorzien van de laatste H.H. Sacramenten overleden in het St. Carolus-gesticht te 's-Hertogenbosch 28 April 1911

De wereld en hare ijdelheid heb ik met voeten getreden uit liefde tot mijn Heer en Heiland Jezus Christus, aan wien ik voor altijd mijn hart heb toegewijd. (*Brev. Rom.*) Hij heeft mij Zijn ring aangedaan en mij gekroond als Zijne bruid. (*Off. S. Agn.*)

Zij heeft velen onderricht en vermoeide krachten gesterkt. (*Job IV, 3.*) Zij heeft het heil harer onderdanen behartigd, en deze schepten behagen in haar gezag en aanzien. (*I Mach. XIV, 4.*)

Kinderen, bemint elkander (*Joa.*). De Congregatie zal bestaan zoolang daarin de liefde zal bestaan. (*H. Vinc.*)

De gehoorzaamheid aan den wil Gods, vervolgens aan de Regelen en Oversten, dit is vooral wat ons moet vereenigen. (*H. Alph.*) Zoo dan, mijne welbeminde en zeer geliefde Zusters, mijn blijdschap en kroon, staat aldus vast in den Heer. (*Phil. IV, 4.*)

De hemel is mij geopend; ik bid voor u, die over mijn verlies treurt; al ben ik van u gescheiden, ik heb u niet verlaten. (*H. Ambr.*)

Zij zocht slechts te kennen wat aan het goddelijk Hart het aangenaamste was. (*Vita S. Gertr.*) O Zoete dood, o veilige dood, die door Maria's Naam beschermd wordt. (*H. Alph.*)

Ik smeeke u allen, dat gij mij helpt door uwe gebeden (*Rom. XV, 30.*) en gij Zeereerw. Broeder, wees mij aan het altaar des Heeren gedachtig. (*H. Aug.*)

H. Hart van Jezus, dat Uw Rijk kome. (300 d. afl.)

De klok in de dakruiter van de kapel

door Ton Vogel

In 2005 verscheen een boekje van de Congregatie, getiteld 'Kapellen van het Moederhuis/ Congregatie Dochters van Maria en Joseph'. Op bladzijde 86 zien we een foto van een prachtige klok. Ik weet niet of die ooit in de dakruiter heeft gehangen, maar sinds 1950 hangt er een klok, met de volgende tekst:

HENRICUS, ANNA-MARIA,
VOX MEA VOX DOMINI A.D. 1950

Zuster Raphaël Pirovano wist over de naamgeving het volgende. De ouders Klerx doneerden een bedrag, bestemd voor een klok, bij gelegenheid van de kloosterjubilea van hun dochters, Madeleine en Josefo. De namen van de schenkers zijn vermeld op de klok, Henricus en Anna-Maria. Vervolgens zegt de klok tegen ons: 'Mijn stem, stem van de Heer, Anno Domini 1950'. De foto's zijn gemaakt door leden van de 'Werkgroep Klokken' van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch tijdens de restauratie van de buitenzijde van de kapel in 2012, toen er steigers waren gebouwd rondom het vieringtorentje. En uit eigen ervaring kan ik zeggen dat het gelui van de klok deugd doet, me wakker maakt en mij roept. <

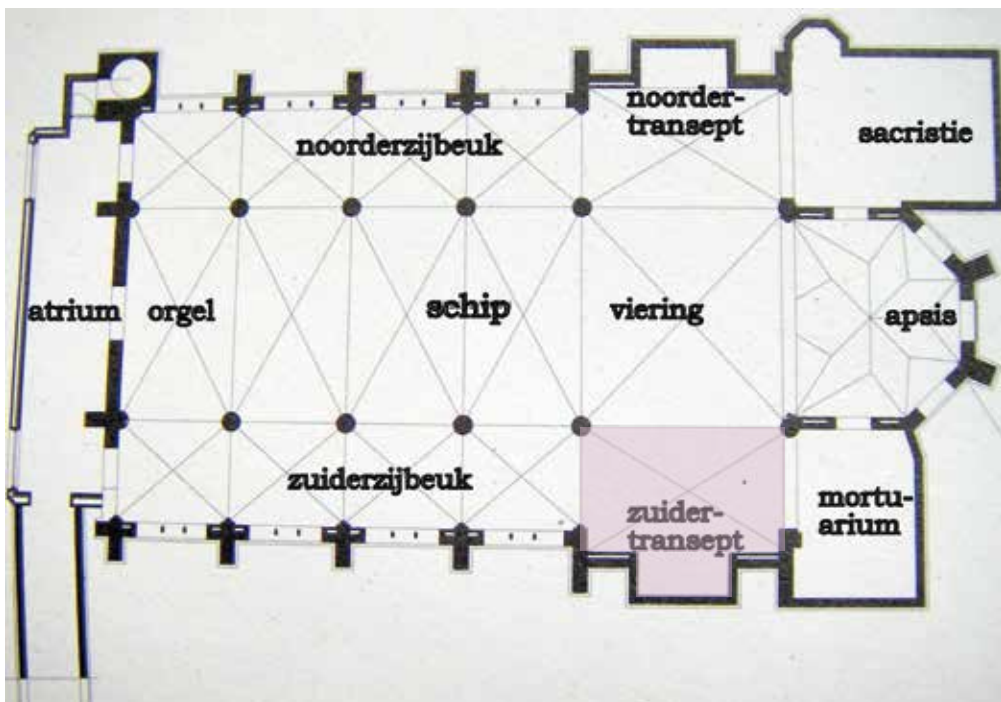
Ramen van de kapel deel 7 van 8

In het zuidertransept, waar het zangkoor staat, is het grote raam voorzien van glas-in-lood uit 1962 in gevarieerde kleuren en veelal herkenbare beelden. Boeiend om te bekijken, maar moeilijk om de samenhang te duiden tussen de troon, de personen, de gebouwen, de engelen en de struik. Gelukkig schreef de glazenier, Jean-Baptist Lambert Simon, een korte toelichting: *'In het raam van de Parousia is de tekst niet een sluitend verhaal; het wordt gevormd uit of ontleend aan meerdere tekstdelen. Uit de oude verrijst de nieuwe wereld. Hier gaat de mens op in het herwonnen paradijs. Hier komt de Heer over de wolken de mens tegemoet. Boven straalt het hemels Jeruzalem en midden in de stad is de troon.'*

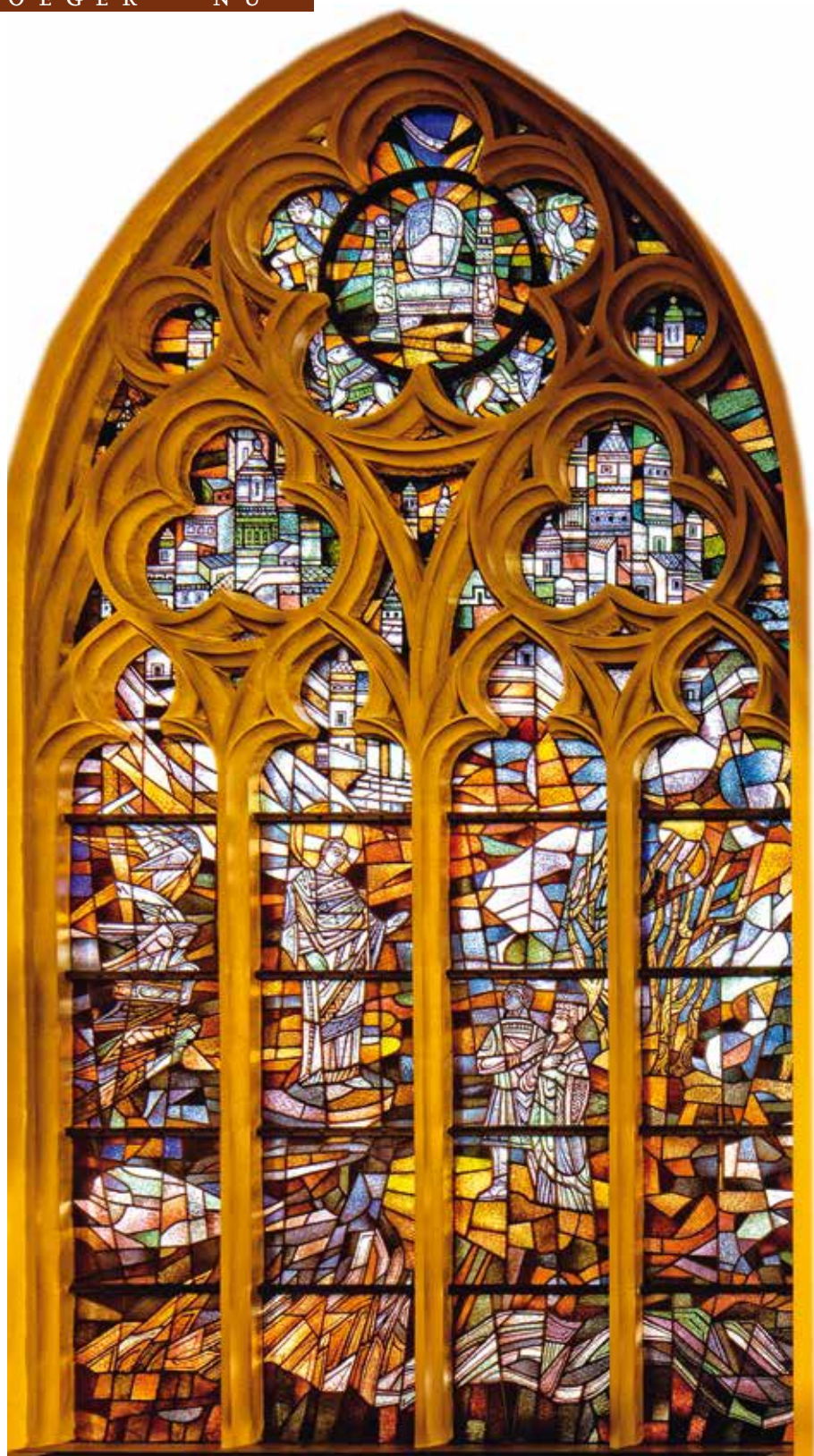
In de vorige aflevering spraken we over de troon en de lobben eromheen, nu kijken we naar de andere voorstellingen.

door Ton Vogel

19

>

Foto's: Tom Croes

Het nieuwe Jeruzalem

Onder de troon zien we een ommuurde stad. Aan de voorzijde kunnen we de muur hier en daar ontdekken. Als we beter kijken zien we prachtige bouwwerken in allerlei vormen en veel torens, met toegangspoorten. Dit is het nieuwe Jeruzalem. Wat weten we uit de Bijbel over deze stad?

In de profetieën van Johannes, in het Bijbelboek *Apocalyps* of *Openbaring* lezen we: *'Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer. Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen, bij God vandaan. Ze was als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar man en hem opwacht. Ik hoorde een luide stem vanaf de troon, die uitriep: 'Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als een God bij hen zijn. Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.' Hij die op*

de troon zat zei: 'Alles maak ik nieuw!' - Ik hoorde zeggen: 'Schrijf het op, want wat hier wordt gezegd is betrouwbaar en waar.' (Openb. 21, 1-5).

Het nieuwe Jeruzalem is wel duidelijk aanwezig. De stad wordt luisterrijk ervaren door Johannes. Hij schrijft: *'Ik raakte in vervoering, en hij (een engel) nam mij mee naar een heel hoge berg en liet me de heilige stad Jeruzalem zien, die uit de hemel neerdaalde, bij God vandaan. De stad schitterde door Gods luister, met een schittering als van edelsteen, als een kristalheldere jaspis. Ze had een grote, hoge muur met twaalf poorten en bij elke poort stond een engel. Op de poorten stonden namen geschreven: de namen van de twaalf stammen van Israëls zonen.'* (Openb. 21, 10-12).

Daarna wordt over de rijkdom van de stad geschreven, allerlei superlatieven over goud en edelstenen die schitteren. Over de hoekstenen van de muur, de poorten, de straten enzovoort. Wat kent de auteur veel soorten edelsteen! De hoekstenen (grondstenen) vertoonden de namen van de apostelen, die de verkondigers zijn >

De stad

van de leer van Jezus. Het getal 'twaalf' dat vaak in de Bijbel gebruikt wordt, staat symbool voor de volheid, de volmaaktheid.

'De stadsmuur had twaalf grondstenen, met daarop de namen van de twaalf apostelen van het lam'. (d.i. Christus). 'Maar een tempel zag ik niet in de stad, want God de Heer, de Almachtige, is haar tempel, met het lam. De stad heeft het licht van de zon en de maan niet nodig: over haar schijnt Gods luister, en het lam is haar licht. De volken zullen in haar licht leven en de koningen op aarde betuigen daar hun lof. De poorten zullen overdag nooit gesloten worden, en nacht zal het er niet meer zijn. De volken zullen in haar hun lof en eer komen betuigen. Maar alles wat verwerpelijk is en iedereen die zich met gruwelijke dingen en leugens inlaat, komt de stad niet binnen, alleen zij die in het boek van het leven staan, het boek van het lam.' (Openb. 21, 22-27).

22

Johannes heeft waarschijnlijk aan den lijve ondervonden dat Christenen vervolgd werden door het keizerlijke Rome in de eerste eeuw van onze jaartelling. Elke Christen wordt door hem 'de bruid van het lam' genoemd. Johannes geeft in zijn geschriften hoop aan de Christengemeenten in deze tijd.

Parousia/Wederkomst/Terugkeer

Mattheüs heeft - in zijn evangelie - ook geschreven over Jezus' voorspelling van Zijn wederkomst. De eerste komst, zijn geboorte uit Maria en zijn korte leven op aarde, wordt voltooid op het einde der tijden: de parousia, of terugkeer. We citeren uit het evangelie van Mattheüs, waarin Jezus in Jeruzalem een lange toespraak houdt tot zijn verwachtingsvolle leerlingen. Ze zitten dan op de Olijfberg en hebben zicht op de tempel. Jezus begint te filosoferen.

'Dan zal aan de hemel het teken zichtbaar worden dat de komst van de Mensenzoon aankondigt, en alle stammen op aarde zullen zich van ontzetting op de borst slaan als ze de Mensenzoon zien

Jezus en het mensenpaar

komen, op de wolken van de hemel, bekleed met macht en grote luister.' (Mt. 24, 30).

In een brief aan de Hebreeënen staat: *'Nee, u staat voor de Sionsberg, voor de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem, (...) voor God, de rechter van allen, (...) voor de bemiddelaar van een nieuw verbond, Jezus'* (Hebr. 12, 22-24a). De auteurs van beide teksten probeerden twijfelaars, gelovigen van het eerste uur, die hier en daar vervolgd werden door de Romeinse overheid, voor het nieuwe geloof te winnen.

De Mensenzoon

We kijken naar de vier lancetten in het lagere deel van het raam. De Mensenzoon is herkenbaar aan de nimbus (aureool) om het hoofd. Het motief van een nimbus hebben Christelijke kunstenaars overgenomen van de Romeinen die de goddelijke afstamming van de keizers hiermee aanduiden. In het aureool is nu een kruis te zien. De Mensenzoon daalt neer. Zie eens hoe de kunstenaar de plotselinge, snelle neerdaling vanaf linksboven heeft weergegeven. Boven de kruisnimbus rond het hoofd van de Mensenzoon zien we twee traptreden die leiden naar een stadspoort. Achter Jezus, in het linker lancetraam, dalen drie engelen af, elk met zes vleugels. Het zijn serafijnen uit de hemel, engelen van de hoogste rang. De profeet Jesaja had eens een visioen en zegt dan: *‘... zag ik de Heer, gezeten op een hoogverheven troon. De zoom van zijn mantel vulde de hele tempel. Boven hem stonden serafs. Elk van hen had zes vleugels, twee om het gezicht en twee om het onderlichaam te bedekken, en twee om mee te vliegen. Zij riepen elkaar toe: ‘Heilig, heilig, heilig is de HEER van de hemelse machten. Heel de aarde is vervuld van zijn majesteit.’ (Jes. 6, 1-3).*

De Mensenzoon, staande op een verhoging, richt zich tot een mensenpaar, gelijkend op een bruidspaar, iets lager in het raam geschilderd. Beiden worden uitgenodigd om binnen te treden in het nieuwe Jeruzalem. Het paar lijkt er klaar voor, is schitterend gekleed. Achter dit paar staat een struik met bruine takken. Is dit ‘bladvulling’? Of moeten we denken aan een levensboom? Over de levensboom zijn wel Bijbelteksten te vinden in de Apocalyps. *‘Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt. Wie overwint zal ik laten eten van de levensboom die in Gods paradijs staat.’ (Openb. 2, 7).* In het laatste deel van de Openbaring, hoofdstuk 22, komt de levensboom nog eens ter sprake. *‘Hij liet me een rivier zien met water dat leven geeft. De rivier was helder als kristal en ontsprong aan de troon van God en van het lam.*

Drie serafijnen

De verdorde struik

24

In het midden van het plein van de stad en aan weerskanten van de rivier stond een levensboom, die twaalf vruchten gaf, elke maand zijn eigen vrucht. De bladeren van de boom brachten de volken genezing. En: 'Gelukkig zijn zij die hun kleren wassen: zij kunnen over de levensboom beschikken en zullen de stad door de poorten binnengaan'.

Toch ziet deze struik er niet uit als een levensboom! Integendeel.

De verdorde struik kan eerder duiden op de wereld die de mensheid moet achterlaten, de wereld die eindig is, die geen toekomst meer

heeft. Is dit een betere interpretatie? Vergeet dan al het bovenstaande over de levensboom!

De onderzijde van het raam, over de gehele breedte, toont de aarde en de zee, de eerste schepping. Dat zien we ook in het raam aan de overzijde, in het noordertransept. *'Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer.'* (Openb. 21, 1). <

Bron: Bijbelteksten zijn genomen uit De Nieuwe Bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap 2004

Land en water

Meer dan duizend jaar geleden tekende een miniaturist het nieuwe Jeruzalem, de ommuurde stad met de twaalf poorten en de engel die Johannes bij de hand neemt. (afbeelding uit het liturgie-boekje van 1 mei 2016, de eerste lezing, Boek Openbaring)

ACTUALITEITEN

Optreden muziekgroep Zuster Valentina

(De nu 97-jarige) Zuster Valentina bespéélde al de altfluit en de sopraanfluit, toen zij bij haar 40-jarig kloosterfeest (zij was toen 58 jaar) een dwarsfluit van haar vader kreeg.

Ruim na haar vijfenzestigste startte ze in de muziekgroep Animato, die inmiddels 30 jaar bestaat! Animato bestaat uit vijftien personen (waarvan één man op cello) en treedt nog regelmatig op!

door Brigitte Lutters

Op maandag 18 april 2016 gaf Animato - onder leiding van dirigent Jan Turlings - wederom een performance in het restaurant van het Moederhuis. De opkomst was groot. Veel zusters en medewerkers luisterden aandachtig naar zang en fluit.

Het gevarieerde programma bestond uit twee gedeeltes, onderbroken door een korte pauze.

1. Oud Nederlandse Dansen	Tielman Susato
2. DoLce – aus der Suite	F. Telemann
3. Sonate I	G. Sammartini
4. Air – Sarabande – Menuette	Bourrée
5. La Comparsita Tango 7	Malando
6. Bourrée	F. Venturini
7. Lascia ch'lo pianga	Händel
8. Adios Muchachos	J. Sander

Wij hopen op nog meer concerten in de toekomst. Vijf jaar geleden zei Zuster Valentina in een interview (Heeriaan 2011-4): 'Als je jezelf toestaat om oud te zijn, dan ben je pas oud!', dus waarom niet! <

Zuster Valentina op dwarsfluit

Heilig jaar van vergevingsgezindheid en barmhartigheid'

deel 2 van 2

Zoals bekend heeft Paus Franciscus op 13 maart 2015 een 'Heilig Jaar van vergevingsgezindheid en barmhartigheid' aangekondigd, dat op 8 december 2015 van start ging en zal eindigen op 20 november 2016 (feest van Christus Koning).

door Theo Bos (Pastor Moederhuis)

In het voorjaarsnummer van de Heeriaan zei ik al dat er over barmhartigheid veel woorden in de Bijbel geschreven staan! In meerdere gesprekken in het Moederhuis over dit onderwerp, en de vraag naar Bijbelverhalen erover, bleken vooral verhalen uit het Nieuwe Testament over dit thema te gaan. Daar liggen ze, bij wijze van spreken, voor het oprapen.

Anders is dat voor verhalen over barmhartig zijn en/of barmhartigheid doen, uit het Oude Testament. Gevraagd naar verhalen uit dit deel van de Bijbel leverde vaak enig denkwerk en stilte op. Zegt dat iets over ons, zo ja; wat?

Natuurlijk zijn die verhalen er, en werden ze ook genoemd: onder andere over Abraham, die te horen kreeg dat hij toch nageslacht zou krijgen, (Gen.17), of Jozef die als onderkoning bij de farao zijn broers vergaf, toen zij in Egypte hem om brood kwamen vragen. (Gen.45) En zo zijn er vast nog meer, veel meer mooie verhalen over barmhartigheid, over goed doen en goed zijn.

Terug naar het Nieuwe Testament: (Lc.6, 36) "Wees barmhartig zoals de Vader barmhartig is", is de inspiratiebron voor het logo dat voor het jubeljaar van de Barmhartigheid is gebruikt. Een vader die ook als een vader barmhartig kan zijn. En als titel: 'De barmhartige vader' had het ook kunnen gelden voor wat we nu

kennen als het verhaal van 'De verloren zoon' (Lc.15,10-32). Een mooi verhaal; in datzelfde hoofdstuk (1-9) staan er nog twee, waar de zorg om wat verloren is, raak staat verwoord.

Een heel bekend verhaal uit het Nieuwe Testament, dat met barmhartigheid van doen heeft, is natuurlijk het verhaal van de barmhartige Samaritaan (Lc.10, 25-37). Barmhartig is hij op en top, met hart en ziel. In wat hij doet, kunnen vijf van de zeven werken van barmhartigheid gelezen worden. Voorstelbaar is dat de overvallen reiziger meer ontkleed dan gekleed achter gelaten is door de rovers. De Samaritaan zal daar vast iets aan gedaan hebben. En >

ACTUALITEITEN

als je half dood achtergelaten wordt, zal iets te eten of te drinken krijgen ook zeer wenselijk, wellicht zelfs hoognodig zijn geweest. Ook daarin zal de Samaritaan hebben voorzien. Hij verzorgde en verbond de wonden van de man; is er een beter voorbeeld van 'de zieken verzorgen?'

Tenslotte liet hij de man logeren in een herberg: een vorm van huisvesten van iemand die voor hem vreemd was. Zo bezien verricht de Samaritaan, vijf van de zeven werken van barmhartigheid; met recht dus zo genoemd.

Alleen de overige twee (het begraven van de doden en bezoeken van gevangenen) deed hij niet, dat was hier ook niet van toepassing.

28

Deze daden van barmhartigheid worden ook wel genoemd: de zeven lichamelijke werken

De lichamelijke werken van barmhartigheid

van barmhartigheid. Daarmee zijn ze te onderscheiden van de zogenaamde zeven geestelijke werken van barmhartigheid, dit al sinds de Middeleeuwen. Deze werken zijn gericht op het lenigen van geestelijke nood. En zijn dan:

1. De onwetenden onderrichten;
2. In moeilijkheden goede raad geven;
3. De bedroefden troosten;
4. De zondaars vermanen;
5. Het onrecht geduldig lijden;
6. Beledigingen vergeven;
7. Voor de levenden en overledenen bidden.

Verder met het verhaal van de barmhartige Samaritaan.

In de Bijbel staat het zo: "Nadat de rovers de man, die onderweg was van Jeruzalem naar Jericho overvallen hadden, en voor half dood achtergelaten hadden, en er een priester en een leviet zonder acht op de man te hebben geslagen, voorbij waren gelopen, kwam er 'een Samaritaan', die op reis was, bij hem: hij zag hem, en kreeg medelijden; hij trad op hem toe, goot olie en wijn op zijn wonden en verbond ze; daarna tilde hij hem op zijn eigen rijdier, bracht hem naar een herberg en zorgde voor hem". De rest kent u.

Wat Lucas hier beschrijft, wat de Samaritaan doet, raakt precies de kern van barmhartigheid: hij ziet, krijgt medelijden en komt tot actie.

Deze drie dimensies van barmhartigheid, – zien, bewogen worden en in beweging komen – typeren en omschrijven voor mij precies de essentie van barmhartig zijn, van barmhartigheid doen. Dit heb ik niet van mezelf: dit komt van de Fraters CMM: kortgezegd van de Fraters van Tilburg, van klooster 'Zin' in Vught, van 'De Vuurhaard' in Udenhout, of van ook wel genoemd: 'Beweging van Barmhartigheid'. Zien is hier meer dan alleen de ogen laten

werken: iets horen, lezen, gevoelsmatig opmerken, daar begint het mee. Met als vraag aan ons: hoe open staan wij, hoe ontvankelijk voor dergelijke signalen zijn wij?

Wat, in welke vorm dan ook, raakt ons: het medelijden van de Samaritaan is een uiting van medeleven. Van mededogen, van geraakt worden. Anders gezegd: van bewogen worden: het veroorzaakt een trilling in je hart, je gevoel wordt geroerd, er wordt iets in je bewogen. En dan daarna de actie: na het zien en bewogen worden volgt de beweging: de daad van goed doen. Dat kan, zo zegt het verhaal van vandaag, het verbinden van de wonden zijn, de man op zijn rijdier zetten, de verzorgende waard instructies geven en de geldbuidel openen.

Het verhaal van de barmhartige Samaritaan kent nog meerdere personages:. Naast de rovers en de waard, die ik nu even buiten beschouwing laat, zijn dat de reiziger, die overvallen wordt, en de twee andere passanten. Dat zijn de priester en de leviet, zij zijn er ook, en niet zomaar. Niet toevallig, of zonder betekenis. Ik kan me voorstellen dat wij ons graag, of bij voorkeur willen vereenzelvigen met de man die goed doet, die barmhartig handelt. Maar toch, als wij heel eerlijk zijn, zijn wij soms ook niet als die leviet of priester?

Dit verhaal wordt bij Lukas (10,25-30) vooraf gegaan door de vraag van de man die Jezus vraagt hoe hij het eeuwig leven kan verwerven. Als antwoord krijgt hij woorden van Jezus over een naaste zijn voor een ander, met als voorbeeld het verhaal van de Samaritaan. Toch kunnen ook de leviet en de priester ons ook wat leren. Zij kunnen ons een spiegel, mogelijk zelfs een confronterende spiegel voorhouden. Met hen in gedachten kan de vraag ook zijn: voor wie was, of ben ik, naaste? En was of ben ik dat ook wel eens niet geweest? Was ik niet

De geestelijke werken van barmhartigheid

barmhartig, om niet te zeggen: onbarmhartig, toen iemand mij nodig had?

Als niets menselijks ons vreemd is, dan kunnen we ons voorstellen dat ook wij wel eens zo gehandeld hebben. Wat deden wij toen we hoorden dat die persoon ernstig ziek was, of in een echtscheidingszaak verwickeld was?

En als je een persoon tegenkomt die pas diens partner of andere dierbare verloren heeft, wat deed je, of doe je dan?

Stappen we erop af, luisteren we echt, of proberen we, liefst ongezien en onopvallend snel weg te komen? In een winkel vlug een andere gang in gaan, hopen dat we niet gezien zijn? Of op je telefoon een nummer zien van iemand die in moeilijkheden zit, en niet opnemen, doen alsof je niet thuis bent? 'Even' geen zin, of tijd, net nu er een mooi tv-programma is? >

ACTUALITEITEN

Barmhartig zijn, barmhartigheid doen, zien, bewegen worden en in beweging komen, hoeft niet zo moeilijk te zijn. De eerder genoemde fraters schrijven ook: "Barmhartigheid is van alle tijden". "Barmhartigheid staat centraal in alle wereldgodsdiensten". Met andere woorden: we hoeven het niet alleen te doen, naasten in welke zin dan ook, te over. Het kan en mag met anderen, graag zelfs(!), wil ik er aan toevoegen. Er is meer dat ons bindt, dan wat ons scheidt.

Dit met de woorden van Paus Franciscus: "Waar barmhartigheid is en onderscheiding, daar is geen veeleisendheid en geen verharding".

Woorden om over na te denken. Maar liever nog: woorden om te doen, te zijn.

U allen nog een mooi jubeljaar van barmhartigheid (en vergevingsgezindheid!) toegewenst. <

LAUDATO SI'

Herdenken en vieren op 6 en 7 juli 2016

Ook dit jaar werd door de zusters van de Congregatie weer stil gestaan bij het allereerste begin. Op 6 juli op het kerkhof in Nuland en op 7 juli congregatiebreed. Pastor Theo Bos gaf in de viering de onderstaande overdenking mee.

door Theo Bos

Beste aanwezigen,

Vandaag is het voor u, uw medezusters in Nuland, elderswonende zusters in Nederland en in Indonesië en op Timor-Leste een gedenkwaardige dag.

U kunt vandaag gedenken en vooral vieren dat uw Congregatie, de 'Congregatie Dochters van Maria en Joseph' officieel op deze dag is gesticht, op 7 juli 1820.

Herdenking 6 juli 2016 Nuland

Nu is het 2016: 196 jaar later. Er is veel gebeurd in die tijd.

En zoals dat in het leven gaat, van mensen, organisaties, en ook van religieuze instellingen zoals congregaties: er veranderde veel, maar er bleef ook een aantal zaken onveranderd.

Om met dit laatste te beginnen: wat is gebleven, is wat we zojuist hoorden in de eerste lezing. Paulus zegt daar: *"Laat iedereen toezien hoe hij op God bouwt. Want niemand kan een ander fundament leggen dan wat er reeds ligt, hetwelk is Jezus Christus"*. Dit zijn ook de woorden van uw Stichter, Pastoor Heeren, o.a. te lezen op zijn bidprentje: *"Ik heb, als een bouwmeester het fundament gelegd en niemand mag een ander fundament leggen dan hetgeen er gelegd is, hetwelk is Jezus Christus"*.

En wat ook bleef zijn de woorden en intenties van uw Constituties. Ik licht er een uit. nr. 1: *"Als religieuze gemeenschap zijn wij gesticht ... onze grond en inspiratie vinden wij in de Blijde Boodschap van Jezus Christus"*. Dat is gebleven en zal ook blijven: fundament van uw Congregatie is Christus Jezus, zijn Blijde Boodschap, voortkomend uit Gods Liefde en Barmhartigheid.

Uw Congregatie heeft Jezus niet vernoemd in de naam, maar het zal duidelijk zijn, dat Maria en Joseph alles met Hem van doen hebben. Zonder Hem zouden zij niet uitgegroeid zijn >

ACTUALITEITEN

32

tot de personen die zij geworden zijn; zonder Hem, in zijn, Jezus' spoor, onlosmakelijk met elkaar verbonden, had uw Congregatie wellicht anders geheten.

Joseph en Maria: al bijna twee eeuwen, twee belangrijke inspiratiebronnen voor uw Congregatie, voor uw gemeenschappelijk en persoonlijk leven als individu, vrouw, als religieuze en als lid van een geloofsgemeenschap.

Maria en Joseph; hoe anders dan Apollos en Paulus uit de eerste lezing.

Zij worden daar als 'niet meer dan ondergeschikten, zij het wel behulpzaam' beschreven. Woorden die, indien van toepassing, als niet meer of minder op Joseph en Maria, hen ernstig tekort zouden doen. Met recht en reden zijn zij behalve naamgevers van uw congregatie en belangrijke patroonheiligen, ook boeiende inspiratiebronnen voor uw gemeenschap, uw geloven en uw leven.

En dat geldt ook voor de twee andere patroonheiligen: Johannes Evangelist en Vincent de Paul. Wat betreft deze laatste, zijn woorden: "Laat je werk je gebed zijn", en "Predik niet alleen de daden van Jezus, maar voer ze uit", deed u en doet u dat nog steeds. Al

zijn de liefdewerken die u hebt gesticht – in Nederland – overgegaan in handen van niet-kloosterlingen, de zorg om die mensen die daar wonen, verblijven of verzorgd worden, is in de kern nog steeds hetzelfde: vanuit liefde, respect en bewogenheid met en voor hen werken, opdat hen recht wordt gedaan, opdat zij worden gehoord en gezien, gekend en bemind.

Anders gezegd: dat het Evangelie gebeurt, in woord en daad, opdat de Blijde Boodschap, waarover Pastoor Heeren 196 jaar geleden al sprak, nog steeds kan worden geleefd en beleefd, met hart en ziel, door alle betrokkenen. De Blijde Boodschap: dat is het woord van Jezus, en vandaag in het bijzonder dat van Johannes Evangelist: de vierde patroonheilige van uw Congregatie. Zijn woorden: "Als gij in Mij blijft en mijn woorden in u blijven... zult gij vruchten dragen en mijn leerlingen zijn", zijn voor u een levensdevies, een leidraad en levende bron van inspiratie en liefde.

Naast de vier genoemde patroonheiligen, en de betekenis van Jezus en van Pastoor Heeren voor uw Congregatie, mogen er nog enkelen niet ongenoemd blijven. Vaak gebeurt dat nog

wel eens, of noemen we er maar één: Anna Catharina van Hees. Maar ook Catharina van Grinsven, Petronella Coppens, Catharina Appelboom en Magdalena Louwaerts horen daar bij.

Ook zij zijn de vrouwen van het eerste uur: zij verdienen het, om als het ware in één adem genoemd te worden met uw stichter pastoor Heeren.

Hen, vijf vrouwen en een man, kunnen we dankbaar gedenken, om wie zij waren en wat zij deden. In de Constituties (14) staat het zo: *"Zij waren trouw aan het gemeenschappelijk leven"* en *"Zij waren één van hart en ziel"*. En om wat zij, ook vandaag en mogelijk tot in lengte van dagen, met name in Indonesië en Timor-Leste, betekenen voor velen, voor zowel uw medezusters daar en hier, als voor de mensen met en voor wie zij werken. Hun, en ook uw levende erfenis, kunnen en mogen we vieren. En dat doen we vandaag, verbonden met de mensen van vroeger, van nu en van morgen. Met mensen van daar en hier, waar, hoe of in welke staat of vorm van betrokkenheid met uw congregatie dan ook.

In 196 jaar is er ook veel veranderd: uw huis, uw werk, uw telefoonnummer, ook uw post-adres: van de Choorstraat bent u verhuisd naar de Papenhulst.

Maar wat is gebleven: uw tweede Congregatienaam, 'Zusters van de Choorstraat'. En dat zal zo blijven. Houd ook die naam in ere.

Uw Congregatie kent als devies: In Omnibus Charitas. Dat is in 196 jaar niet veranderd. Zal ook niet veranderen.

In Omnibus Charitas; In alles de liefde.

In wie u was, bent of wordt, in wat u deed, doet en zal doen.

In tal van liefdewerken, werken van barmhertigheid: waarbij voor de werken als voor uzelf, als persoon en als gemeenschap geldt: zonder Gods trouw, liefde en genade lukt het niet. Maar ook geen liefdewerken zonder u en uw medezusters van toen en nu!

En dat al 196 jaar lang, officieel al sinds 7 juli 1820. Dat dit nog heel lang zo mag blijven.

Van harte proficiat en alle goeds voor uw toekomst. Met Gods zegen! <

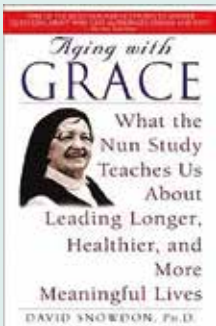

ACTUALITEITEN

Laat je hersenen niet zitten¹

Op maandagochtend 4 april kwam prof. dr. Erik Scherder, bekend van zijn televisie-colleges bij De Wereld draait Door, naar de Witte Zusters in Boxtel om een lezing te geven over de gezondheid van ons brein. Dit in het kader van een onderzoek dat binnenkort start onder vrouwelijke religieuzen in Nederland: het Grote Zuster-onderzoek. Ook een viertal zusters wonend in Sint Jozefoord hebben hieraan meegedaan.

door Marina van Dalen (Coördinator MissieZusters van OLV Afrika-NL (Witte Zusters, Boxtel))

Professor Scherder legde op een enthousiaste en heldere wijze uit hoe we ons brein fit en gezond kunnen houden en wat we, ook op hoge leeftijd, nog zelf kunnen doen om dit te bevorderen. Vooral bewegen, muziek en een verrijkte omgeving, spelen

hierin een positieve rol. Door fysiek te bewegen en nieuwe dingen aan te leren, gaan onze hersenen nieuwe verbindingen leggen tussen verschillende hersendelen. Dit is bevorderlijk voor ons gehele brein. Dus wandelen, fietsen, tuinieren, traplopen, gymnastiek enzovoort is allemaal goed om dagelijks te doen. Ook muziek maken, zingen in een koor of luisteren naar muziek die je emotioneel raakt, is gezond, alsmede meedoen met kunstzinnige activiteiten, zoals schilderen, kaarten maken, borduren, mozaïeken en dergelijke. Dus er is absoluut een wetenschappelijke reden om niet te bezuinigen op activiteitenbegeleiding in verzorgings- en verpleegtehuizen!

Ook vertelde professor Scherder dat het minstens tot 25-30 jarige leeftijd duurt voordat onze prefrontale cortex is uitontwikkeld. Daarom kunnen pubers nog niet goed plannen en organiseren, laat staan aan zelfreflectie doen of aandacht hebben voor anderen dan zichzelf. Het duurt even, maar deze vaardigheden komen vanzelf, als de cortex af is. Zodra

de cortex klaar is, begint hij als eerste hersendeel alweer te verouderen. Deze veroudering gaat vanzelf en kun je niet stoppen, maar je kunt wel proberen dit langzamer te laten gaan. Door dus te bewegen, maar ook door jezelf te blijven motiveren om iets nieuws te doen, ook al heb je eigenlijk geen zin. Ergens moeite voor moeten doen, is goed voor ons geheugen. Dit bleek uit onderzoek onder 75-plussers die op een quilcursus of fotografielcursus gingen. Door het moeten aanleren van een nieuwe vaardigheid op een specifiek gebied, ging hun hele brein beter werken.

Uit onderzoek bij mensen met autisme of met de ziekte van Parkinson of Alzheimer, bleek dat muziek de doorbloeding van de hersenen bevordert en zodoende het empathisch ver-

Professor Erik Scherder

mogen stimuleert. Er worden nieuwe verbindingen gecreëerd in de witte stof van het brein. Deze witte stof wordt steeds kwetsbaarder naar mate je ouder wordt. Dus je kunt hier eigenlijk niet vroeg genoeg mee beginnen, want preventie is beter! Daarom is het ook zo belangrijk om kinderen in aanraking te laten komen met muziek en sport, vooral kinderen die van huis uit niet hierin gestimuleerd worden.

Hiervoor heeft professor Scherder, samen met de beroemde dirigent Jaap van Zweden, onder andere de stichting Papageno opgericht. Hun medewerkers geven bijvoorbeeld muziektherapie aan autistische kinderen. Ook het Wereldorkest van Prinses Maxima, waarin kansarme kinderen muziekinstrumenten leren bespelen, is hier een goed voorbeeld van.

Religieuzen

Uit een uitgebreid onderzoek dat in de jaren tachtig in Amerika is gedaan bij de Zusters van de Notre Dame in Minnesota door professor David Snowdon, blijkt dat vrouwelijke religieuzen over het algemeen langer leven en later dement worden dan andere mensen. Welke levensfactoren hierin een rol spelen is dan ook interessant om verder te onderzoeken: is het de regelmaat, is het de voeding, is het de kracht van het gemeenschapsleven, is het de religieuze motivatie om je in te zetten voor de samenleving, is het iets anders? Waarschijnlijk is het een combinatie van factoren en is er niet een specifiek element aan te wijzen.

Maar interessant genoeg in ieder geval om dit verder te onderzoeken, zodoende gaat dit jaar geriatr. drs. Elma Stitzinger, de promovenda van Erik Scherder, hier in Nederland mee aan de slag in het 'Grote Zuster-onderzoek'. Zij

heeft hiervoor o.a. de Witte Zusters benaderd, naast vele andere congregaties, om mee te doen aan dit onderzoek naar de fitheid van het zusterbrein. Dit onderzoek bestaat uit een aantal testen van in totaal ongeveer één uur op het gebied van taal, leefstijl, jeugd, geheugen enzovoort. De testen worden anoniem verwerkt en door zoveel mogelijk data te verzamelen van zoveel mogelijk zusters, hoopt

men meer inzicht te krijgen in preventieve levensfactoren die dementie kunnen voorkomen of uitstellen voor een volgende generatie van meisjes en vrouwen. Van de Witte Zusters doen er in totaal zo'n 30 zusters mee, met als reden iets te kunnen betekenen voor vrouwen na hen. Het nieuwe element dat Elma aan dit 'Grote Zuster-onderzoek' wil toevoegen, is te kijken of er ook nog onderscheid is tussen actieve, contemplatieve en missie-zusters, vanwege het feit dat ze alledrie een verschillende leefstijl hebben (gehad).

De zusters in Jozefoord die aan het onderzoek hebben meegewerkt vonden het zeer interessant. Over het algemeen vonden ze de testen goed te doen. De ene was makkelijker dan de ander, hun brein werd flink aan het werk gezet. Met een moe, maar voldaan gevoel kijken de zusters terug op het onderzoek en zijn reuze benieuwd naar de resultaten.

De resultaten zullen voorjaar 2017 bekend worden, als de promotie van Elma Stitzinger is afgerond. <

Meer info: http://www.ssnd.org/ministries/nun_study

¹ Dit artikel is ook geplaatst in De Lantaarn (contactblad Sint Jozefoord) juni 2016

ACTUALITEITEN

De betekenis van Mandala's

Zuster Lisette Swanenberg geeft les in mandala tekenen aan een groep vrouwen, bestaande uit niet-kloosterlingen, zusters DMJ en medewerkers DMJ.

Vaak wordt er getekend aan de hand van een thema. Op donderdag 14 juli was er in de Tuinzaal van het Moederhuis een boeiende expositie van het werk van deze groep. Veel belangstellenden namen een kijkje. Ook Zuster Theresianne Trisnawati was één van degenen die haar mandala's tentoonstelde. Wat het mandala tekenen voor háár betekent leest u hier.

door Zuster Theresianne Trisnawati

Mandala 1

Ik ben uitgegaan van het begrip van goed en kwaad, het thema van Jeroen Bosch. Het kwaad aan de bovenkant wordt afgebeeld als een paraplu met ijzeren takken. Als takken afbreken beschermt de paraplu mij niet meer. Wij moeten ons ervan bewust zijn dat goed en kwaad in balans moeten zijn.

De blauwe stenen zijn uitingen van het kwaad. Niet meer als ijzeren takken, maar aanvaard door mij als opdracht in het leven. De stenen worden kleiner en uiteindelijk groeit er iets moois uit. Ik heb het kwaad omgevormd tot iets goeds.

In de schaal zitten de goede dingen van het leven, die voor mij het leven de moeite waard maken en waardoor ik de kracht krijg om het kwaad te aanvaarden.

Mandala 2

Hoe verloopt mijn proces verder? Het is

belangrijk bij boosheid, bij onzekerheid, bij twijfel, jezelf moed in te spreken. Jezelf een cadeautje te geven, bijvoorbeeld een mooie bloem.

Mandala 3

Ons leven is toegewijd aan de mensheid. Wij hebben een opdracht gekregen van God hier-toe. De engel in de bloem helpt mij bij het uitvoeren van mijn opdracht. Het is een weelderig boeket, waarvan ik kan uitdelen aan iedereen.

Mandala 4

Niet alleen het positieve en het blij raakt mij, maar ook het kwaad en de pijnlijke momenten in het leven. De blauwe stenen zijn verwerkt. De kruisvorm betekent: ik ben bereid de pijn te dragen en trouw te blijven aan mijzelf. Het kwaad mag niet leiden tot dood, maar zal nieuw leven geven.

der in mijn droom heeft voor mij bevestigd, dat zij voor mij een voorbeeld is geweest in mijn levensproces.

Mandala 7

Mandala 7 is het resultaat van het hele proces. Het is het symbool voor leven in harmonie. De onzekerheid van het begin heeft plaatsgemaakt voor zekerheid in mijn leven, wat mij een blij gevoel geeft.

37

Mandala 5

In alle omstandigheden loopt er een engel met me mee. Zowel in het goede als in het slechte. Ondanks de felle tegenwind, kun je de goede richting niet kwijtraken.

Mandala 6

Dit menselijke levensproces heeft ook een spirituele kant. Je kunt contact maken met de geestelijke wereld, bijvoorbeeld met overleden ouders. Nadat ik deze mandala had getekend en erop had gezet: 'Ik mis je, moeder', droomde ik die nacht en ontmoette mijn moeder in mijn droom. Zij was blij, dat ik contact met haar had gezocht. De aanwezigheid van mijn moe-

De zeven mandala's, die ik heb getekend, vormen een geheel en onderling zijn er ook verbanden, zoals:

Mandala 1 is het hele proces;

Mandala 2 houdt verband met mandala 6;

Mandala 3 heeft weer verband met mandala 5;

Mandala 4 heeft weer verband met de onderkant van mandala 1.

Mandala 7 staat voor het hele proces. <

Meebewegen met de seizoenen

door Zuster Augusta de Groot

Terwijl ik dit schrijf rukt de wind hevig aan de takken en komt het water met bakken uit de hemel!

De herfst kondigt zich wel erg onstuimig aan. En als de aankondiging van het najaar niet de wind en het water zijn, dan zijn het toch de vallende bladeren en de stoppelvelden na het gemaaide maïs en het geoogste graan.

De luchten zijn vaak prachtig en de laatbloei-ers doen niet onder voor de bloemen van de eerdere seizoenen. Op een aantal plaatsen

De seizoenen volgen elkaar op. Wij mensen houden misschien meer van het ene dan van het andere seizoen, maar elk jaargetijde kent haar eigen schoonheid en rijkdom. Veel hangt af van hóe je kijkt en wat je eraan beleeft.

Ik denk dat de meesten onder ons het meest houden van de lente. Je ademt dan dieper, haast opgelucht dat je weer door die donkere periode heen bent gekomen. En wie ziet er niet graag uit naar weer wat meer licht?

Herfstdag

38

Heer, het is tijd.

De zomer was groots.

**Leg uw schaduw op de zonnewijzers neer
en laat de wind vrij spel op de velden.**

**Gebied de laatste vruchten hun rijpheid;
gun hen nog twee zuidelijke dagen,
drijf hen voort tot perfectie en jaag
de laatste zoetheid in de zware wijn.**

**Wie nu geen huis heeft, bouwt het ook niet meer.
Wie nu alleen is, zal het nog lang blijven,
zal waken, lezen. Lange brieven schrijven
en rusteloos de lanen op en neer
gaan als de wind de blaren voort zal drijven.**

Rainer Maria Rilke (1875-1926), Oostenrijk

zien we ook nog de zogenaamde 'stoppelkatjes', u kent ze vast wel, die kleine springende katjes van de herfst, die alles bijzetten om in leven te blijven.

Er is zoveel moois, ook in deze tijd van het jaar, als we het durven en willen zien en ons niet alleen blindstaren op de regenbuien en de donkere dagen die in het verschiet liggen. Elk jaargetijde heeft zijn charme!

De zomer is voor de meesten een uitzien naar de zon, maar bij grote hitte zijn we het gauw beu.

In de herfst, als de natuur in de mooiste kleuren is getooid, is het buiten heerlijk toeven, maar van striemende regens, harde windstoten en dorre velden zijn we minder gecharmeerd.

De winter tenslotte, is een pláátje als er een witte deken over de wereld ligt. Dit seizoen kan ons wat rust brengen en doen dromen en verlangen naar het voorjaar, waarin we de deur niet dicht hoeven te houden vanwege de kou en onze spieren zich weer makkelijker en soepeler bewegen.

Met ons innerlijk leven is het niet anders gesteld. Ook daar beleven we 'jaargetijden'. Ze komen en gaan echter niet op vaste tijden zoals in de natuur en ze volgen elkaar ook niet zo precies op. We weten maar al te goed dat we ons kind zijn met de lente mogen vergelijken, waar we huppelend door het

evenwicht raken. De zomer lijkt heel mooi, maar brengt ondanks alle kleur niet altijd hetgeen wij misschien verwachten of waar we naar verlangen.

Maar in welk jaargetijde wij ook zitten, we kunnen elkaar bemoedigen en warm houden in aandacht en liefde. Zoals Hij, onze Schep- per, zijn schepping - en ook ons dus - volgt in liefde en mededogen.

Sommigen onder ons zijn 'lente- katjes', andere 'zomerbloei- ers' en weer anderen 'bloei- en' laat of zijn 'stop- pelkatjes'. Maar in welk seizoen we persoonlijk ook zitten, laten we voldoende aandacht hebben voor elkaar

Free-images.com/Andreas Krippweis

leven gaan. Maar als de winter toeslaat met ziekte, eenzaamheid of armoede is het een heel ander verhaal. Het is dan ijzig koud in ons binnenste. De herfst kan een hele moeilijke tijd zijn omdat we de dingen niet meer zo scherp zien en we ons door de stormen gekluisterd voelen aan huis. De wolken kunnen dan laag hangen en we kunnen uit ons

en accepteren dat de een in de winter zit, terwijl het voor een ander volop zomer is. Het zou fijn zijn als we elkaar de mooie kanten van het seizoen, waarin we ons bevinden, kunnen laten zien, zodat we elkaar kunnen bemoedigen. <

Wandelen met de straat

door Zuster Lisette Swanenberg

Het is meimaand en alles staat in bloei. Het fluitenkruid staat als een strook van witte kant langs de poldersloot.

Samen met de vele groene grassen, paarse klavers, koe-koeksbloemen en witte berenklauwen. Paardenbloemen liggen te zonnen in de wei. Ik wandel mee met de wind en de morgenzon en herinner me die heldere middag dat de St. Jan zich weerspiegelde in de Dommel.

Ik denk aan hen en aan zoveel jonge mannen, die voor ons het leven lieten. En die ons 'vertellen' dat de mens op gebied van oorlog nog niets heeft geleerd.

Het is druk op straat. Mensen op de fiets. Vrouwen te voet, met boodschappentassen en witte margrietten. Straat-

vegers met groene hesjes. In de Hinthamerstraat lees ik op een stoeptegels:

"Al ben je bruin, of ben je wit. Het maakt niet uit, geen sikkepit".

In de binnenstad is van alles te zien. Alles ademt hier de grote ziener en kunstenaar Jeroen

40

De Casinotuin komt in zicht. Tuin van vrede en vrijheid. De rode, eeuwenoude beuk staat centraal en de grote giraffe van Jeroen Bosch is pas hier neergezet.

Ik blijf even bij het oorlogsmonument. Het levensgrote standbeeld van drie rijzige gestalten. Drie jonge mannen uit de tijd gegroeid, maar hier met eerbied teruggezet, als kostbaar erfgoed van onze Hertogstad. Verdroogde bloemenkransen liggen aan hun voeten. Ik ga staan, en ik lees:

*"Gedenk, die tot der dood getrouw
In 't zicht van tirannieke machten
Het vege lijf ten offer brachten,
Opdat de geest verwinnen zou".*

Dr. L.C. Michiels

Beeld gemaakt door Peter Roovers. Deze foto is gemaakt toen het beeld tijdelijk elders stond.

Bosch, ofwel Jheronimus (zijn 'artiestennaam'). Spandoe-ken met de Tuin der Lusten, affiches met de hooiwagen, t-shirts bij de copyshop met afbeeldingen van hemel- en helfiguren. Etalages met boeken, kaarten en snuisterijen met engeltjes, duiveltjes, veel bloot, bedrukte gerecyclede tassen, beschilderde vazen met paradijsvogels. Een explosie van creativiteit. In de etalage van 'de modekoning' Addy van den Krommenacker hangen prachtige avondjurken, bedrukt met Jeroen Bosch-motieven. Mooie zijden sjaals met vogels en vlinders en vissen met damesbenen liggen verleidelijk voor het raam.

De bus die door de binnenstad rijdt zit overvol met gasten. "Where is the museum?" is een veel gestelde vraag. Op de Parade gaan we in één weekend 500 jaar terug in de tijd. Mensen in stijlvolle middeleeuwse klederdrachten, vrouwen in steenrode en okergele, lange jurken. Mannen in donkergroene pakken, kinderen met vlechten en zelfgemaakte schoenen. Muziek van doedelzakken en zang. Fijnschilders met mooie miniatures van de Middeleeuwen, nageschilderd en gekaligrafeerd. Met vogelveren als penseel en natuurlijke inkt bereid uit eikegallen. In de schildknepenklas mogen

Parade 2016

kinderen voor één euro een houten dolk, mes of schild uitzoeken en dat verven. De wereld van Jeroen bepaalt het straatbeeld. Hoe zou het zijn als hij vandaag hier aanwezig was? Misschien tekende hij wel mensen met een vierkant hoofd als mobiele telefoon. Of pasgeboren baby's met een bijsluiter. Of lag er in de schappen van de Jumbo reuzefruit, peren met sterke knuisten en stevige voeten. Superfood! En misschien was de toren van de Tuin der Lusten een toren van Babel. Niet rond, maar hoekig. En in het paradijs

groepjes van zeven mooie maagden, die de nieuwkomers verwelkomen... Er zou nog altijd veel 'naakte waarheid' zijn.

Wandelen met de straat is lopen door het leven van de dagelijkse dingen. Is kennis nemen van zoveel creativiteit en talenten van mensen om ons heen. En inspiratie mee naar huis nemen die ons weer verder door het leven draagt. <

Boom geveld

In januari 2016 was de overdracht van St. Jozefoord. Geen eigendom meer van de Congregatie, maar van de Stichting St. Jozefoord. De handtekeningen werden gezet, dus was het een feit. Dat de overdracht zou plaatsvinden was al meer dan twee jaar bekend, maar dan is het nog ver weg, maar toen het zover was, voelde je toch de pijn, ons laatste huis – met uitzondering van het Moederhuis – afgestaan! Toen we intraden hadden we dat niet kunnen denken!

door Zuster Joantini Kolfshoten

In het gewone leven merken we er hier in huis weinig van, alles gaat door zoals het was. Vanwege nieuwbouw-plannen is er buiten méér van te merken. Een tuinbedrijf is regelmatig aan het werk rondom het huis. Waar de nieuwbouw gepland is, is het terrein afgebakend en zijn er wat bomen gerooid. Er stond een boom met een prachtige dubbele bloesem die nu verdwenen is, enkele dennenbomen zijn weg en ook een lange, statige berk, met in de top een lange dwarse tak. Het rooien is al vroeg gebeurd, voordat de vogels gingen nestelen.

Vanuit mijn kamer had ik het oog op die berk. Elke morgen en elke avond, je kon er de klok op gelijk zetten, was die berk, met zijn lange dwarstak, een verzamelplaats voor de duiven, soms zaten ze er met 8, 10, soms met 14 tegelijk! Een prachtig gezicht, dat vogelgezelschap op het hoogste puntje van de boom. Zij zullen hun boom missen en ik mijn duiven, want ik zie ze niet meer.

Zuster Joantini Kolfshoten

Gelukkig staan er nog andere bomen. Vanaf de lente zag je ze weer steeds meer blaadjes krijgen en weer steeds meer groen gaan kleuren. De magnolia bloeide uitbundig en de krentebloesem - daarvan staan er veel in het bos - idem dito, zij het voor een korte tijd. Wát een rijkdom om ons heen! We wonen in een prachtige omgeving, fijn om ervan te mogen en te kunnen genieten. <

Schoonheid van de herfst

*Dikke wolcen drijven over,
zeggen dat de herfst al komt
en de dagen worden koeler
zodat alle klank verstomt;*

45

*velen treuren om de zomer
nu alweer zo gauw voorbij,
maar de najaarsdagen zingen
ook, en zij verheugen mij.*

Adeleyd

AGENDA

UITGAANSTIPS

Museum Het Zwanenbroedershuis

Museum het Zwanenbroedershuis is een bezoek meer dan waard; naast het ervaren van de rijke historie van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap tot de dag van vandaag zijn vele cultuurhistorisch waardevolle voorwerpen te bezichtigen waaronder unieke 15e en 16e eeuwse muziekboeken, houtsnijwerken en de drinkbeker van Willem van Oranje.

Entree: € 5,- (museumjaarkaart is hier niet geldig) Open op: di, woe, do en zon om 14.00 uur. Rondleidingen voor groepen op een ander tijdstip, kunnen uitsluitend worden geboekt via de Kring Vrienden 's-Hertogenbosch (www.kringvrienden.nl) 073-6135098. Hinthamerstraat 94, 5211 MS 's-Hertogenbosch, tel.: 073 613 73 83, www.zwanenbroedershuis.nl

Bosch Beach (libretto) LOD Muziektheater

In het Theater aan de Parade in 's-Hertogenbosch kunt u woensdag 9 en donderdag 10 november naar een libretto van LOD Muziektheater (A Two Dogs Company & ASKO | Schönberg) Het libretto, in de kenmerkende stijl van Dimitri Verhulst wordt in Bosch Beach gebracht door componist Vasco Mendonça en regisseur Kris Verdonck. Naar aanleiding van de 500ste sterfdag van Jheronimus Bosch nemen zij het idee van de hel op aarde als uitgangspunt, om door de ogen van Bosch naar onze huidige wereld te kijken. Welke plek is vandaag het 'Valse Paradijs', een verborgen hel op aarde? Zonnebaden op het prachtige strand van Lampedusa terwijl de vluchtelingen aanspoelen; het lijkt heel dicht in de buurt te komen. In Bosch Beach lopen het valse paradijs van de resorts en de Bossche hel op aarde naadloos in elkaar over.

Aanvang 20.30 uur. Kaarten vanaf € 25,-.

LEESTIPS

De nacht van de biechtvader. Christelijk geloof in een tijd van onzekerheid

Als priester en biechtvader voert Tomáš Halík (auteur) al vele jaren persoonlijke gesprekken met mensen die daarom vragen. Zo hoort hij iedere week gelovigen en niet-gelovigen aan. In dit boek reflecteert Halík met humor en mededogen op deze talrijke gesprekken. De essays in dit boek bevatten onder andere filosofische overpeinzingen over het paradoxale in de bijbelse leer, analyses van de hedendaagse cultuur, en psychologische observaties uit zijn werk als biechtvader.

€ 19,50 - ISBN: 9789023970668 (Ook als E-book).

Filosofisch elftal

Twee jaar lang interviewde filosoof Yoram Stein een gevarieerde ploeg vooraanstaande Nederlandse denkers over het nieuws en over de staat van onze cultuur; zij lieten zien hoe we op verschillende manieren naar het nieuws kunnen kijken. Wat voor vragen kunnen we onszelf erover stellen? Móéten we eigenlijk iets met de actualiteit? Filosofisch Elfal ging de dringende vragen die in deze tijd onze aandacht opeisen, vanuit zeer uiteenlopende perspectieven te lijf. Hevige debatten waren het gevolg.

€ 10,52 - ISBN: 9789046800577

KIJKTIPS (DVD)

De Apostel

De Apostel is het waargebeurde verhaal van Akim, een jonge moslim. Zijn identiteit ondergaat een diepgaande verandering wanneer hij Jezus ontmoet.

De confrontatie met zijn familie, die juist zo trots is op een zoon als toekomstige imam, is hard en moeilijk. Vooral de broer van Akim heeft een grote afkeer van zijn bekering tot het christendom. Akim doet er alles aan de acceptatie van zijn familie te herwinnen. Zijn nieuwe levensstijl blijkt uiteindelijk een krachtig getuigenis van geloof en vergeving. De Apostel is een film rond een actueel thema, dat gevoelig ligt maar zeer respectvol in beeld is gebracht.

€ 14,99

LUISTERTIPS (CD)

In een ander licht van Stef Bos

Stef Bos werd door de NCRV gevraagd om liedjes te schrijven over twaalf Bijbelse figuren. Hij wilde los van het geloof, kerk en dogma's twaalf Bijbelse figuren uit de context van het boek halen, waardoor ze in een ander licht komen te staan en het mensen worden van deze tijd.

Het boekje dat bij de cd hoort is ontworpen door de Zuid-Afrikaanse kunstenares Varenka Paschke.

€ 20,99

COLOFON

**Vijfenveertigste jaargang
Nummer 3
September 2016**

De Heeriaan is een uitgave van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph (Zusters van de Choorstraat). Het blad verschijnt viermaal per jaar in de maanden maart, juni, september en december en wordt in een oplage van 500 exemplaren onder relaties verspreid.

Redactie:

Brigitte Lutters (hoofdredactie)
b.lutters@congregatiedmj.nl
(073) 6904 623 (rechtstreeks)

Zuster Veronie Franken
v.franken@cdmj.nl

Zuster Til Lagerberg

Ton Vogel
vogel-bots@home.nl

Wegens drukke werkzaamheden heeft Anne-Marie Coopmans haar functie als lid van de Heeriaanredactie neergelegd. Anne-Marie blijft uiteraard wel werkzaam op het Archief.

Wij bedanken Anne-Marie voor haar enthousiaste inzet voor de Heeriaan in de afgelopen jaren.

**Kopij voor de volgende
Heeriaan uiterlijk inleveren op
25 oktober 2016.
De wintereditie ligt rond
15 december op uw deurmat.**

DE HEERIAAN

NAJAAR 2016